

A Társaság a Szabadságjogokért, a Transparency International Magyarország és a K-Monitor Közhasznú Egyesület álláspontja a Polgári Törvénykönyv tervezetének az üzleti titok kérdéskörét szabályozó rendelkezéséről

1. Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (továbbiakban: Ijtv.) 27.§ (3) bekezdése értelmében a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog gyakorlása során az üzleti titok megismerésére a Polgári Törvénykönyvben foglaltak az irányadóak. A 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.) a 81.§ (3) bekezdése értelmében nem minősül üzleti titoknak az állami és a helyi önkormányzati költségvetés, illetve az európai közösségi támogatás felhasználásával, költségvetést érintő juttatással, kedvezményel, az állami és önkormányzati vagyon kezelésével, birtoklásával, használatával, hasznosításával, az azzal való rendelkezéssel, annak megterhelésével, az ilyen vagyont érintő bármilyen jog megszerzésével kapcsolatos adat, valamint az az adat, amelynek megismerését vagy nyilvánosságra hozatalát külön törvény közérdekből elrendeli. Az új Polgári Törvénykönyvnek a Kodifikációs Bizottság által készített javaslatának (továbbiakban: Javaslat) az üzleti titkot szabályozó 2:47.§ rendelkezése nem tartalmaz hasonló szabályt, kizárólag azt mondja meg, hogy mi az üzleti titok. A bizalmasság főszabálya alól a közpénzek használatával kapcsolatos információkat nem szabályozza kivételként.
2. A közérdekű adatok megismerése iránt indított polgári perekben a Ptk.-nak ez a rendelkezése az egyik leggyakrabban hivatkozott bekezdése, amely elősegíti az állam működésének és a közpénzek felhasználásának az átláthatóságát.
3. Az Alaptörvény közpénzekről szóló fejezete üdvözlendően alkotmányos szinten deklarálja a közpénzek és a nemzeti vagyon felhasználásával kapcsolatos adatok nyilvánosságát. A 39. cikk (2) bekezdése értelmében a „közpénzekkel gazdálkodó

minden szervezet köteles a nyilvánosság előtt elszámolni a közpénzekre vonatkozó gazdálkodásával. A közpénzeket és a nemzeti vagyont az átláthatóság és a közélet tisztaságának elve szerint kell kezelni. A közpénzekre és a nemzeti vagyonra vonatkozó adatok közérdekű adatok.”

Az utolsó mondat közérdekű adatnak minősíti az információk egy adott csoportját, ettől sem másik törvény, sem a jogalkalmazó nem térhet el. Álláspontunk szerint az előremutató és hiánypótló új rendelkezés első és harmadik mondata bíróság előtt közvetlenül alkalmazható, azonban a tartalmát törvényileg pontosítani szükséges.

4. Hasonlóan a személyes adatok védelméhez – amely csak természetes személyt illet meg - az üzleti titok is egy magánszféra védelmét biztosító jogintézmény, ám elsődlegesen jogi személyek, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezetek érdekvédelmét szolgálja. Ezt az Alkotmánybíróság határozata is megerősíti: az üzleti titok is a magántitok fogalma alá tartozik [26/2004. (VII.7.) AB hat.]. Az AB az üzleti titok alkotmányos védelmét a korábbi Alkotmány 59.§ (1) bekezdésében biztosított magánélethez fűződő jogból vezette le. Az Alaptörvény a magántitokhoz való jogot nem nevesíti, a VI. cikk a magán- és családi élet kifejezetten természetes személyeket megillető alapjogok. Jelenleg alaptörvényi szinten nincsen olyan konkuráló jog, amely gazdálkodó szervezeteknek, illetve egyéb közpénzeket felhasználó jogi személyek a tájékoztatási kötelezettségével szemben hivatkozható lenne.
5. Az Ijtv. 27.§ (3) bekezdése egy utaló szabály, ezért szükséges a Javaslatban vagy az Ijtv.-ben rendezni a közérdekű adat megismeréséhez fűződő jog és az üzleti titok védelmének a viszonyát. Ennek a hiánya a jogalkalmazó előtt úgy tüntetheti fel az üzleti titok kategóriáját, mint a közérdekű adatok megismerésének szabálya alóli kivételt. A Ptk. 81.§ (3) bekezdése az információszabadság egy garanciális szabálya, a garanciák gyengítésével a jogintézmény is gyengül. A Ptk. kibontja az Alaptörvény közpénzügyi rendelkezéseit, azokat pontosítja.
6. Az új Ptk. megalkotását koordináló miniszteri biztos nyilatkozta szerint az üzleti titok azért került a Ptk.-ba, mert az akkori kormánynak nem volt 2/3-os többsége a

közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény módosításához. A miniszteri biztos állítása szerint a Ptk. 81.§ (3) bekezdésében foglalt rendelkezések nem kerülnek ki a jogrendszerből, hanem a helyükre kerülnek. Ezt az álláspontot vitatható.

Az üzleti titok intézménye dogmatikailag továbbra is a civilisztika keretén belül lesz szabályozva. Az információszabadság jogi szabályozása nem attól lesz hatékony, ha kizárólag az Ijtv. tartalmazza majd az információszabadság szabályait. Üzleti információk nyilvánosságával kapcsolatos egyéb jogszabályok is ismertek: az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény a mellékletében felsorolt gazdasági társaságokat közfeladatot ellátó szervezetnek minősíti, amiből az következik, hogy közzétételi és tájékoztatási kötelezettség terheli őket az Ijtv. 26.§ (1) bekezdése alapján. A köztulajdonban álló gazdasági társaságok takarékosabb működéséről szóló 2009. évi CXXII. törvény tételesen felsorolja azokat az adatokat, amelyeket proaktív módon – kifejezett adatigénylés nélkül – közzé kell tennie a köztulajdonban álló társaság honlapján. Nem célszerűtlen az üzleti titok védelmét biztosító főszabály alóli kivételt ugyanabban a jogszabályban meghatározni. Ezzel elejét lehet venni egy olyan érvelésnek, amely az Ijtv.-hez képest a majdani új Ptk.-t *lex specialis*nak tekinti, és a *lex specialis derogat lege generale* joglevet felhívva felülíródnak az átláthatóságot biztosító rendelkezések. Természetesen egy ilyen jogértelmezés semmiképpen nem áll összhangban az Alaptörvény közpénzügyi fejezetének hivatkozott rendelkezéseivel, ugyanakkor fennáll annak a veszélye, hogy a közérdekű adatok megismerése iránt indított polgári perek tucatjai jutnak el alkotmányjogi panasz formájában az Alkotmánybírósághoz. Az ilyen peres eljárások esetében fokozott közérdek fűződik az eljárások gyors lezárására, mivel az információ, mint az állami működés ellenőrzésének eszköze az idő múlásával elavul, veszít az értékéből. A három aláíró szervezet szerint nyugtalanító, hogy jelenleg csak azt látni, hogy az átláthatóságot elősegítő szabály eltűnik és az Ijtv. óhatatlanul szükséges módosítását illetően nem ismeretes semmilyen kormányzati tervezet.

7. Javasoljuk, hogy az üzleti titok alóli kivételek jelenlegi szabályozásának főbb elemeit tartsa meg a jogalkotó. Az üzleti titok 2003-as újraszabályozásával a jogalkotó biztosította, hogy az állam, illetve az állammal pénzügyi kapcsolatot létesítő magánszervezetek csak szűk körben titkolhassák el a közpénzek felhasználásával kapcsolatos információkat. A hatályos szabályozás megőrzésre érdemességét nemcsak az Alaptörvény rendelkezései indokolják, hanem a lassan egy évtizede a hatályos szabályozás alapján indult nagy horderejű peres ügyek tucatjai is bizonyítják. A bíróságok ezen eljárásokban egységes gyakorlatot alakítottak ki az üzleti titok korlátainak értelmezésére és számos ítéletben és legfelsőbb bírósági ítélet értelmezte e szabályokat. A közpénzekkel és közvagyonnal való gazdálkodásnak az üzleti titokkal kapcsolatos szabályai nemzetközi összehasonlításban is színvonalasak és elismertek.

Budapest, 2012. március 1.

Tisztelettel,

Dr. Dénes Balázs
TASZ
Elnök

Dr. Alexa Noémi
TI-Magyarország
ügyvezető igazgató

Léderer Sándor
K-Monitor
igazgató